

İNTERNET'TE ÖZGÜRLÜK PENCERESİ AÇILSIN

İnternet sitelerinin eriminin engellenmesi Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) tarafından düzenlenen söyleşide masaya yatırıldı. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunu'nun tartışıldığı söyleşide, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Kerem Altıparmak, Anayasa'daki temel hak ve özgürlükleri korumaya yönelik ilkeler doğrultusunda değiştirilmesini istedi.

EMO tarafından düzenlenen "İnternet Yasakları-Temel Haklar ve Özgürlükler" konulu söyleşi, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan Uzman Ömer Boz, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Dr. Kerem Altıparmak'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

EMO Konferans Salonu'nda 10 Haziran Çarşamba günü saat 19.00'da başlayan söyleşi, katılımcıların sorularıyla saat 22.00'ye kadar devam etti.

EMO Yönetim Kurulu Yazmanı Hüseyin Önder söyleşinin açılışında yaptığı konuşmada, İnternet kullanıcılarının yeterli bilince kavuşturulması için çalışmalar yapılması gerekirken, zararlı içeriklere karşı çocukların ve toplumun korunması gerekçesiyle alel acele 22 Temmuz genel seçimleri öncesinde 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunu'nun çıkarıldığını kaydetti. O dönemde bu yasanın çıkışının "İnternette Sıkıyönetim", "İnternete sansür" gibi başlıklarla verildiğini anımsatan Önder, yasanın

çıkışından bugüne kadar 2 bin 601 engellenen site bulunduğunu ve bunların da yalnızca 475'inin yargı yoluyla alınmış kararlara dayandığı bilgisini vererek, "Yasanın çıktığı ilk gün sansür ve yasaklama nitelemesinde bulunanların haklı çıktıkları görülmektedir" dedi.

50 Bin Vatandaş İhbarı

İletişim Uzmanı olarak İnternet Dairesi'nde içerik düzenlemeleri ile ilgili kısımda görev yapan hukukçu Ömer Boz, öncelikle algılamının değiştirilmesi gerektiğini savunarak, İnternet yasakları denilen kısmın 5651 sayılı Yasa'nın bir maddesinde geçen hükümler olduğunu söyledi. Erişimi engellenen site sayısı ile ilgili değerlendirmelere, "Sayılar, sayıalcılar için çok şey ifade edebilir. Hukukta yaklaşım biraz farklıdır" yanıtını veren Boz, milyonlarca müstehcen içerikli alan adı olduğunu, ticari olarak korkunç büyüklükte bulunduğunu söyledi. Boz, 50 bine yakın vatandaş ihbarı geldiğini, bunların içinde 20 bin kayda değer ihbar bulunduğunu kaydetti.

İnternet Suçlarına Katalog Sınırlaması

İnternet Yasası'nın 8 suçla ilgili erişim engellemesi yapılabileceğine ilişkin olarak katalog sınırlaması getirdiğine dikkat çeken Boz, tartışılır olan engelleme kararlarının yüzde 90'ının katalog dışı olduğunu söyledi. Ömer Boz, hukukçuların katalog dışı karar verilemeyeceğine ilişkin yeterince bilinç ve görüş geliştirememesini de eleştirdi. Yurtdışı engelleme konusunda bir savcının sizin de yetkiniz var, siz engelleyin diye karar verdiğini aktaran Boz, uygulamaya ilişkin şu bilgileri verdi:

"Tepkileri görünce savcı bunu üzerine almak istemiyor. Biz iade ettik 'Asıl olan sizin yetkiniz' dedik. Re'sen kendimiz 8 suç kararı alabildiğimiz gibi yargının aldığı kararları da uygulayan merciiyiz. Kararlarla ilgili teknik olarak uygulanamaz durumlar da ortaya çıkıyor. Komik durumlar da ortaya çıkıyor. Bunu da garipsemiyorum. Bir savcının o kadar alanı var ki, ne kadar uzmanlaşabilir. Bu tür durumları

yargıya intikal ettirdiğimizde yüzde 95 oranında geri dönüşler sıkıntılı olmadı.”

Avrupa-Türkiye Farkı

Suçlara ilişkin olarak katalog sınırlamasına tepki gösterenler de olduğunu, kişilik hak ihlallerinin çocuklar gibi korunmamasının da eleştirildiğini anlatan Boz, “Avrupa’da böyle bir sınırlama olmamasına rağmen, hakim her türlü kararı verebilmesine rağmen, bu facialar Avrupa’da yaşanmıyor. Türkiye’de böyle bir sınırlama olmasına rağmen facialar yaşıyoruz. Burada sorun yasalar mı uygulayıcılar mı? Belki kültürel kodlarımızda, yaklaşımımızda, hakimlerimizin, bizim de... Artı gelişmişliğimizle ilgili şeyler bunlar” diye konuştu.

5651’e Karşı Anayasal İlkeler

Ömer Boz, anayasadaki ölçülülük ilkesine vurgu yaparken, ufak bir içerik yüzünden 5651 sayılı Yasa’ya dayanılarak sitenin erişiminin engellenmesinin anayasanın ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu anlattı. “Bu ilkeyi uygulaması için hakimlerin önündeki engel ne? Uygulamıyor olmaları sorgulanmalı değil mi? Bir insanın faydasına olacaksa da birçok insan zarar görüyorsa bu karar verilmemeli. Bunlar hakimleri bağlamıyor mu?”

Ömer Boz, yasaya her şeyin konulmasının mümkün olmadığını, teknolojinin çok hızlı geliştiğini anlatırken, erişim engellemenin bir yöntem olmadığını, bir kavram olduğunu, bunun nasıl yapılacağını yönetmelikle düzenlendiğini kaydetti.

Teknoloji Üzerinde İktidar Gölgesi

“İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır-Türkiye’de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme” adlı Yaman Akdeniz’le birlikte hazırladığı bir kitabı bulunan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Kerem Altıparmak ise, EMO’nun hazırladığı “e-göz@ltı” raporuna atıf yaparak konuşmasına başladı. E-göz@ltı ile teknoloji üzerinden temel hak ve hürriyetlerin yeniden düzenlenmesinin birbiriyle çok ilgili olduğunu belirten Altıparmak, “Bu yeni bir şey değil. İktidarın bunu nasıl düzenlemeye çalıştığı ve bizi nasıl etkilediği çok kritik bir nokta” dedi. Bu konuda da çok geç kalınmış olduğunu ifade eden Altıparmak, 2005 tarihli bir habere göre MİT’in Türkiye’deki bütün tarafların iletişim tespiti konusunda Diyarbakır’da mahkemeden bir karar aldığını, 2007’de bu konuda yine bir haber çıktığını anımsattı. Altıparmak şöyle konuştu:

“Vatan Gazetesi’nde yayımlanan bir haberde MİT görevlisi 10 yıldır mahkeme kararıyla izleme olayını sürdürüyorduk. Aslında biz 1995’den beri telefon izlemeyle karşı karşıyayız. Bu disiplin ve kontrol toplumu. Bunun farkına varmamız 5 sene önce olmuş. 5 sene sonra bir şey olmamış. TİB Başkanı Radikal Gazetesi’ne verdiği demeçte Jandarma’nın telefon dinleme kararları belli bir alan sınırlaması olduğu için yasaya aykırıdır. Ama Emniyet ve MİT’in ülke çapında izleme konusunda aldığı kararlar yasaya uygundur. Herkes TİB’de ölçülülüğe o kadar hassasiyet göstermiyor demek ki.”

Eski Araçlarla Yeni Düzenleme Sıkıntısı

Mobese kamera sistemleri kurulmasının da hiçbir yasal dayanağı olmadığı, ama Türkiye’nin her tarafında kameraların bulunduğunu belirten Altıparmak, yeni teknolojiler konusunda birkaç yöntem olduğunu, bir tanesinin yeni gelişen alanı eski iletişim araçlarıyla birlikte yeni kısıtlamalarla düzenlemek olduğunu söyledi. Basın Yasası’nda İnternet’i düzenleme girişiminin bu kapsamda bir uygulama olduğunu, şimdi yapılan yasal düzenlemenin de bu çizginin çok dışına çıkmadığını savunan Altıparmak, “İçin için klasik araçlarla ilgili algının sürdüğü düşüncesindeyim. O yüzden mahkemenin algısının da böyle olması çok normal” dedi.

Yeni Araca Yeni Düzenlemede Korku Faktörü

İkinci olasılığın yeni aracı tamamen yeni ilke ve kurallarla düzenlemek olduğunu kaydeden Altıparmak, burada ki sıkıntıyı da şöyle ortaya koydu:

“Burada hep güvenlik korkusu ve tehdidi var. Ama bunu özgürlüğü savunduğunu söyleyenler de söylüyorlar. Diyorlar ki özel mahkemeler kurulsun. Bunu söyleyen sadece bakan değil. Ben bunun da iyi bir yöntem olduğunu düşünmüyorum. Yani bize diyorlar ki sansür mahkemeleri kuralım. Bir süre sonra ne kadar öğretirseniz öğretin, işini yapmak için kapatmaya başlar.”

Temel Haklar Perspektifiyle Yeni Araca Bakış

Yeni teknolojilere ilişkin üçüncü bir yaklaşımın ise yerleşik temel haklara ilişkin ilkelerle okuma yapabilmek olduğunu kaydeden Altıparmak, “Bizim asıl önerdiğimiz buydu. İnternet bir yenilik olabilir. Bu kadar radikal bir yenilik değil. Yaşamın sanal ortamda yaşandığı bir yer İnternet. Anayasa’daki

temel hak ve özgürlükleri korumaya yönelik ilkeleri buraya da uygulandığında tehlike algısı üzerine yeni bir şey uygulamaktan çok daha etkilidir. Bu ilkelerden hareket etmek hukuksal değil siyasi bir sorumluluk olarak da karşımıza çıkıyor” diye konuştu.

Modern Toplum Yaptırımlara Müdahale Edemiyor

Dr. Kerem Altıparmak, sorunun uygulamadan kaynaklandığını, ama 5651 sayılı Yasa’da da sorun bulunduğunu ifade ederken, modern toplumun hayatın hızı içinde yaptırımlarla mücadele edemediğini anlattı. Kuruma karşı açılmış yalnızca 1 dava bulunduğunu belirten Altıparmak, gerek Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı gerek mahkemenin verdiği kararların ara karar olması gerekirken kesin karara dönüştüğünü söyledi. Altıparmak, koruma tedbirinin geçici olması gerekirken, itiraz olmaması nedeniyle, itiraz olsa bile yargı kararına karşı itirazın sonuçsuz kaldığını, Youtube’un 1 yıldır kapalı kaldığını anlatırken, şu görüşleri dile getirdi:

“Çıkış yolu çok açık ve nettir. Temel hak ve özgürlükler konusunda yüzyıllarca iktidarlara karşı oluşturulmuş temel ilkeler var. Bunları beğenmeyebilirsiniz; yeni ilkeler yaratmak istediğiniz zaman unutmayın ki karar vericiler kendi çıkarlarına uygun araç ve ilkeler yaratıyorlar. Yasanın hiç faydası yok mu? Faydası olan yerler oldu. Artık Adnan Oktar gidip kapattırıyor. Madem yasaya dayanılarak artık erişim engelleme kararı verilemez denilmiş. O zaman erişime engellenen sitelerin erişime açılması gerekir doğal olarak. Ama hepsi erişime kapalı. Bu siyasi mesele olduğunu söyledim. Bu aynı zamanda merkezi bir sansür aracı olmanın dışına çıkıp şahıs durumlarında özelleştirilmiş bir sansür aracına dönüştürülebilir. Bianet’e biz Yaman Akdeniz’le birlikte

bir yazı yazdık Vatan Gazetesi’nin erişiminin engellenmesiyle ilgili. Medeni Yasa’ya dayanılarak erişim engelleme kararı alınamaz. Ardından bu kişinin avukatları Bianet’e sizi kapatırız dediler ve örnekler verdiler, şurayı şurayı kapattırdık diye. Bu sadece merkezi bir iktidarın ahlak anlayışının yerleştirilmesi değil, çoğunlukta ahlak anlayışının benim bilgisayarımın ucuna eklenmesi anlamına geliyor. Birileri benim için bir şeyin müstehcen ve yanlış olduğunu düşünüyor. TİB’de söyle bir durumda. 50 binde 50 bini de reddettik deseydi; e o zaman siz ne işe yarıyorsunuz olacaktı. Zaten iktidar böyle bir şeydir. Tek tipleşiyoruz. Bu tek tipleşme bizi e-gözetim altına götürüyor. Bence de 5651’e topyekün karşı olmak lazım.”

“TİB’in Hedefi Kazara Erişim”

İkinci tur konuşmada İletişim Uzmanı Ömer Boz, Avrupa’da site engellemesinin sivil toplum örgütleri aracılığıyla yapıldığını, idareye bu yetkinin verilmesinin ayrı bir tartışma konusu olduğunu, dünyada da çok ciddi tartışmaların devam ettiğini anlattı. Etkinlik zaafiyeti bulunduğunu, illa bir siteye erişimin engellenmesi değil, kazara o görüntünün çocukların önüne gelmemesi anlamında etkinliği tartıştıklarını ifade eden Boz, “Kazara ile ilgili etkinlik sağlanabilir diye düşünüyorum. Yasak olmayan müstehcenlik anlamında yetişkinlerin ahlakını sorgulayan uygulamalar zaten yok. TİB’in uygulamaları da kazara üzerinden gidiyor şu anda” dedi. Yasanın hiçbir şey yapılmamasından iyi olduğunu, revizyona ihtiyacı olduğunu, ama 5651 sayılı Yasa kalkmalıdır söylemine şaşırıldığını aktaran Boz, Avrupa Konseyi’nin de bu işi bir yasayla yapmamız lazım noktasına doğru gittiğini söyledi. Teknoloji imkanlarıyla erişimi engellenen sitelere de erişilebildiğini ifade eden Boz, alınan kararların yüzde 89’unun çocukların cinsel istismarı ve

müstehcenlikle ilgili olduğunu kaydetti. Boz, Youtube’un Türkiye dışındaki ülkelerle anlaşma yaptığını, buralarda temsilcilik açtığını, hatta ağır şartları olan sözleşmeler imzaladığını, Türkiye’ye gelince biz o içeriği çıkarmayalım siz engelleyin yaklaşımıyla kendisinin para kazanmaya devam edip, maliyetinin bize kalmasını istediğini anlattı.

Müstehcenlikte Yetişkinlere Çocuk Muamelesi

Müstehcenlik vurgusu üzerine söz alan Dr. Kerem Altıparmak, “Çocukların istismarı ayrı bir suç olarak düzenlenmiş. Benim fantezimi engelleyemezsiniz. Bunlar da temel hak ve özgürlükler kapsamında” sözleriyle itiraz etti. Soruların ardından Altıparmak, siyaset derken somut olarak günlük siyasetten söz etmediğini anlatırken, insanları normalleştirme tavrının başlı başına bir siyaset olduğunu ifade ederek, eski Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden’in “Bu yasayla çocukları korumuyor, yetişkinleri çocuk düzeyine koyuyoruz” şerhine atıfta bulundu. Altıparmak, Yargıtay’ın müstehcenlik ve hakaret kriterlerinin uygulanması durumunda İnternet’in yarısının erişime engellenebileceğini ifade etti. ◀